

Informacje o obiekcie:

Nazwa obiektu:

ZESPÓŁ ZAMKOWO – PARKOWY W SUCHEJ BESKIDZKIEJ

Opis obiektu:

Zespół Zamkowo-Parkowy w Suchej Beskidzkiej (XVI/XVII wiek) jest jednym z najcenniejszych zabytków dziedzictwa narodowego. Wzniesiony pod koniec XVI wieku pod górą Jasień, jest od ponad pięciu wieków charakterystyczną dominantą w krajobrazie przyrodniczym i kulturowym miasta. Zabytek pod względem kompozycji bryły stanowi unikatowy przykład renesansowej architektury rezydencjonalnej. Poprzez wprowadzenie arkad i krużganków jest również przykładem harmonijnej i rytmicznej kompozycji przestrzennej, nawiązującej w swojej stylistyce do architektury zamku królewskiego w Krakowie, stąd popularne określanie go mianem „Małego Wawelu”. Zamek jest budowlą czterokondygnacyjną (razem z piwnicami), trójskrzydłową z czterema narożnymi wieżami. Kondygnacje od strony dziedzińca zdobią krużganki z arkadowymi loggiami. Wieża zegarowa mieści kaplicę zamkową o unikatowej polichromii. Najbardziej reprezentacyjną komnatą jest zlokalizowana na I piętrze tzw. Sala Rycerska z monumentalnym manierystycznym kominkiem, na którego zwieńczeniu widnieją kartusze herbowe.

Sam obiekt zamku ma blisko 4500m² powierzchni użytkowej, a otaczający go zabytkowy park ze stawem i pięknymi, kamiennymi mostkami około 5 hektarów. W skład zespołu zamkowo-parkowego wchodzi również oranżeria. Obiekt został wzniesiony w 2 poł. XIX wieku, przez rodzinę Branickich, (ówczesnych właścicieli dóbr suskich), pełnił funkcję ogrodu zimowego, uprawiano w niej unikatowe gatunki roślin egzotycznych, kwiatów i cytrusów. Oranżeria jest jednym z nielicznych przykładów stylu neogotyku angielskiego na południu Polski. W zachodniej części parku mieści się parterowy budynek o długości blisko 40 m kryty drewnianym gontem zwany „Domkiem Ogrodnika”, w którym mieści się obecnie ekspozycja etnograficzna Muzeum Miejskiego Suchej Beskidzkiej, prezentująca kulturę materialną i duchową Górali Babiogórskich i Żywieckich poprzez m.in. aranżację wnętrza dawnej chaty, zrekonstruowany szałas pasterski oraz przykłady tradycyjnego rzemiosła i sztuki ludowej.

Najstarszą część zamku, widoczną w skrzydle południowo-wschodnim, wznosił w XVI wieku Kasper Castiglione-Suski, uznawany za pierwszego właściciela Suchej. W XVII w. Piotr Komorowski rozbudował obiekt w okazałą rezydencję magnacką w stylu renesansowym, wzorowaną na zamku królewskim w Krakowie, nadając mu obecny układ przestrzenny z wewnętrznym dziedzińcem oraz arkadowymi krużgankami. Kolejnymi właścicielami Zespołu Zamkowo-Parkowego był ród Wielopolskich, a następnie Branickich, którzy w zamku utworzyli jedną z najbardziej cenionych bibliotek w Polsce. Po wybuchu II wojny światowej, gdy ostatni prywatny właściciel Juliusz Tarnowski wraz z rodziną udał się na emigrację, rezydencję zajęli Niemcy, a później wojska radzieckie. Wyposażenie oraz bezcenne zbiory biblioteczno-muzealne uległy rozproszeniu, rabunkom i dewastacji. Tylko część z nich zdołano uratować i włączyć w skład księgozbiorów różnych bibliotek na terenie Polski. Tuż po wojnie, opuszczony i splądrowany zamek wraz z całym

otaczającym go terenem był w stanie tragicznym. Zniszczone wnętrza, brak części okien i drzwi, powybijane szyby w pozostałych oknach, odpadające tynki, to wszystko tworzyło rozpaczliwie nędzny obraz, potęgowany powojennym chaosem i brakiem odpowiedniego zarządcy. Na mocy dekretu o reformie rolnej Zespół Zamkowo-Parkowy został przejęty przez Państwo. Oprócz różnego rodzaju magazynów i urządzonych w oranżerii warsztatów mechanicznych jednej ze szkół oraz stolarni, mieściła się tu początkowo szkoła rolnicza, a następnie przez kilkanaście lat Liceum Ogólnokształcące wraz z internatem. Obiekty wymagały jednak ogromnych nakładów w celu doprowadzenia do odpowiedniego stanu. Po wyprowadzeniu się LO do nowego budynku, zamek na początku lat 70. XX wieku przejęły Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu. W krakowskim oddziale Pracowni Konserwacji Zabytków została opracowana szczegółowa dokumentacja projektowa i konserwatorska, na podstawie której w drugiej połowie lat siedemdziesiątych rozpoczęto długo oczekiwany kapitalny remont zamku. Niestety w połowie lat osiemdziesiątych remont został przerwany z powodu braku środków, a słabo zabezpieczone i w żaden sposób nieużytkowane, obiekty przez kolejne kilkanaście lat na powrót popadały w ruinę.

W 1996 roku samorząd miasta Sucha Beskidzka, widząc bezradność zarządcy i brak perspektyw na kontynuowanie remontu, a w szczególności coraz bardziej niszczące obiekty, podjął decyzję o przejęciu na własność zespołu zamkowo-parkowego od Skarbu Państwa. Od tamtej pory do zamku stopniowo powracało życie. Gmina włożyła wiele wysiłku i nakładów finansowych ze skromnego, własnego budżetu po to, aby zatrzymać postępującą degradację. Na bieżąco prowadzone były konieczne i najpilniejsze prace zabezpieczające i konserwatorskie w miarę finansowych możliwości, pozwalające na sukcesywne zagospodarowywanie obiektów, utrzymanie całego zabytkowego kompleksu w przyzwoitym stanie i udostępnianie go społeczeństwu. Wokół zamku skupiało się życie kulturalne całego powiatu suskiego, zostało utworzone Muzeum Miejskie, punkt informacji turystycznej, niepubliczna Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii, Miejski Ośrodek Kultury, a w parterowej części restauracja i niewielki hotel.

Niestety, nierozwiązana systemowo w Polsce kwestia reprivatyzacji i brak odpowiedniej ustawy spowodował, że spadkobiercy przedwojennych właścicieli zamieszkujący poza granicami Polski, w 2001 roku rozpoczęli starania o zwrot utraconych na skutek wojny i zmiany ustroju nieruchomości, w tym Zespołu Zamkowo-Parkowego. Gmina Sucha Beskidzka, która w dobrej wierze przejęła od Państwa ten zabytek na podstawie aktu notarialnego i pokrywała koszty bieżących remontów i eksploatacji, pozostała w sporze ze spadkobiercami zupełnie sama. Na skutek prowadzonych postępowań reprivatyzacyjnych, w 2015 roku Naczelny Sąd Administracyjny ostatecznie potwierdził, że Zespół Zamkowo-Parkowy nie podpadał pod działania dekretu o reformie rolnej i tym samym został bezprawnie przejęty przez Państwo. W tej sytuacji konieczność zwrotu zabytku o ogromnej wartości historycznej, spadkobiercom byłych właścicieli był tylko kwestią czasu. Nie mieli oni jednak zamiaru powracać do Polski, zamieszkać w zamku i opiekować się zabytkiem, lecz ich celem była sprzedaż odzyskanego majątku. Samorząd Suchoj Beskidzkiej, po raz kolejny stanął przed poważnym dylematem. Obawy budziła przyszłość najcenniejszego zabytku miasta, który mógł podzielić los dziesiątek tego typu obiektów w całym kraju, a najgorszym, lecz prawdopodobnym scenariuszem było zamknięcie obiektu i popadanie na powrót w ruinę. W tej sytuacji jedynym gwarantem należytego utrzymania Zespołu Zamkowo-Parkowego i szerokiego udostępniania go społeczeństwu była gmina Sucha Beskidzka. Mając tego świadomość Burmistrz oraz Rada Miasta podjęły rozmowy ze spadkobiercami w sprawie zakończenia sporu i wykupu zabytku. W wyniku przeprowadzonych negocjacji gmina Sucha Beskidzka w pierwszej połowie 2016 roku wykupiła Zespół Zamkowo-Parkowy od spadkobierców przedwojennych właścicieli. Pomimo, że ten cenny zabytek niewątpliwie stanowi dobro narodowe, starania o pomoc finansową w zakupie w Ministerstwie Kultury i w Kancelarii Premiera spotkały

się z odmową i w rezultacie miasto Sucha Beskidzka całość kwoty wykupu musiało pokryć z własnego budżetu posiłkując się kredytem. Wykup zabytkowej rezydencji był wydarzeniem o randze historycznej, które trwale zapisało się w najnowszych dziejach Suchoj Beskidzkiej, oto bowiem mieszkańcy miasta stali się jedynymi prawnymi właścicielami zamku. Tym samym samorząd miasta, zagwarantował, że zabytek otoczony właściwą opieką, będzie dostępny dla mieszkańców oraz turystów odwiedzających Suchą Beskidzką. Definitywne uregulowanie stanu własności Zespołu Zamkowo-Parkowego było podstawowym warunkiem wystąpienia z wnioskiem o środki unijne na konieczne prace renowacyjne zabytku. Dzięki znakomitej współpracy z ówczesnym Małopolskim Konserwatorem Zabytków i sprawnej procedurze prowadzonych badań konserwatorskich i uzgodnień dokumentacji projektowych oraz pozyskiwania innych koniecznych dokumentów, już w 2016 roku złożony został kompletny wniosek o dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych na terenie Zespołu Zamkowo-Parkowego. Wniosek został pozytywnie oceniony, gmina Sucha Beskidzka otrzymała dofinansowanie ze środków unijnych, które wraz z wkładem własnym pozwoliły na rozpoczęcie już w roku 2017 koniecznych prac konserwatorskich mających na celu przywrócenie zabytkowych obiektów do dawnej świetności.

Wszystkie prace renowacyjne zamku odbywały się pod niezwykle czujnym okiem Małopolskiego Konserwatora Zabytków, który przykładął ogromną wagę do najmniejszych detali dbając o ich odtworzenie i zachowanie. Dzisiaj, dzięki ogromnemu wysiłkowi samorządu i wsparciu instytucji, pięknie odrestaurowany zamek jest niewątpliwie prawdziwą perełką i wizytówką Suchoj Beskidzkiej, prawdopodobnie nigdy w swojej wielowiekowej historii nie prezentował się bardziej okazale niż obecnie.

Zespół Zamkowo-Parkowy wpisany jest w całości do rejestru zabytków województwa małopolskiego.

Opis wykonanych prac:

1. Zamek i park zamkowy

Wszelkie najpilniejsze prace zabezpieczające i konserwatorskie konieczne do wykonania przez gminę Sucha Beskidzka od momentu przejęcia Zespołu Zamkowo-Parkowego od Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu w 1996 roku, do momentu wykupienia zamku od spadkobierców rodziny Tarnowskich w 2016 roku, były uzgadniane i prowadzone pod nadzorem Małopolskiego Konserwatora Zabytku w Krakowie.

Prace remontowo-konserwatorskie zespołu zamkowo-parkowego rozpoczęte w 2017 roku (w okresie gdy gmina Sucha Beskidzka była jedynym prawowitym właścicielem zabytku) wykonywane na podstawie decyzji z dnia 31 maja 2016 roku wydanej przez Starostę Suskiego, były poprzedzone pozwoleniem Małopolskiego Konserwatora Zabytków, koniecznymi badaniami i ekspertyzami. Wykonane zostały w szczególności:

1. Badania określające przyczyny zawilgocenia i skali nasycenia struktury murów przez wilgoć, a także rozkład zawartości wilgoci w strukturze murów oraz zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie w przypowierzchniowych warstwach ścian. Dokonano również oceny zagrożenia struktury murów przez wilgoć i sole rozpuszczalne w wodzie.
2. Przeprowadzone zostały także badania weryfikacyjne drewnianej więźby dachowej, w celu ustalenia stanu technicznego jej elementów oraz weryfikacji nośności elementów drewnianych, jak i również ustalono przyczyny zaobserwowanych uszkodzeń. Poddano również badaniu stalową więźbę dachową.
3. Dokonano oceny technicznej 7 kamiennych mostków znajdujących się na terenie parku zamkowego.
4. Sporządzono opinię dotyczącą zachowania poszczególnej stolarki drzwiowej i okiennej zewnętrznej zamku. Dokumentacja zawiera również wytyczne postępowania konserwatorskiego przy realizacji prac związanych z wymianą lub odnowieniem stolarki, a także modernizacją konstrukcji drzwi dostosowując ją do współczesnych potrzeb izolacji termicznej i akustycznej.
5. W celu dokonania oceny stanu zachowania hełmu wieży zegarowej przeprowadzono badanie dyfrakcyjne rtg nawarstwień powstałych na blasze kopuł, karnesach i iglicy hełmu.
6. Przed przystąpieniem do robót wykonano szczegółowe badania stratygraficzne oraz laboratoryjne na identyfikację zapraw i spoiw oraz poziom zasolenia tynkowanych murów.

Wyniki badań zostały zamieszczone w „Dokumentacji prac remontowo-konserwatorskich zamku w Suchoj Beskidzkiej”.

Zakres prac remontowych i konserwatorskich był ogromny i obejmował niemal wszystkie elementy zabytku. Wykonana została całkowita wymiana pokrycia dachowego z dachówki karpiówki z rynnami i elementami okuć z blachy miedzianej oraz częściowo wymienione elementy konstrukcji dachowej. Odbudowano kominy, przywracając im pierwotne kształty i barokową stylizację. Zawilgocony obiekt został odwodniony, odsolony i odgrzybiony, a na odkrytych na głębokość ok 3 m ścianach fundamentowych wykonane zostały izolacje przeciwwodne i przeciwwilgociowe. Izolacja pozioma grubych zamkowych murów na całym obwodzie została wykonana metodą nawiartów i iniekcji krystalicznej.

Wszystkie okna zostały wymienione na nowe, termoizolacyjne z trzema szybami z zachowaniem poprzedniej formy, kształtu i podziałów. Wymieniono również większość drzwi zewnętrznych, a tylko kilka na życzenie Konserwatora Zabytków, poddanych zostało gruntownej renowacji.

Na wszystkich ścianach elewacji zamku wykonano nowe tynki renowacyjne z odtworzeniem historycznych warstw malarskich w postaci: boniowania arkad, przypór i wież, renesansowych sgraffit i ornamentów zdobiących elewację zamku.

Gruntownej rekonstrukcji poddane zostały elementy kamienne, portale, okładziny architektoniczne z detalami, loggie arkadowe, kolumny tokańskie, parapety kamienne krużganków, portale, fryzy, gzymsy i ryzality, a pod i na krużgankach wykonane zostały nowe posadzki z płyt piaskowca. Zrekonstruowano zewnętrzne elementy architektoniczne przywracając im historyczne kształty i detale. Prace budowlane obejmowały również modernizację kanalizacji deszczowej oraz instalacji wodnej i sanitarnej, a dziedziniec suskiego zamku został utwardzony i wyłożony kamiennymi płytami z piaskowca, co niewątpliwie podkreśliło walory architektoniczne i estetyczne obiektu. Zamek jest pięknie oświetlony, a wykonana iluminacja nocą wspaniale eksponuje jego bryłę, ożywiając grą światła historyczne detale tworzy niezwykły nastrój. W trakcie remontu prowadzono gruntowne badania archeologiczne, które potwierdziły datowanie najstarszych faz rozbudowy zamku wraz z zachowanymi relikami pozostałości dawnego muru kurtynowego, zamykającego dziedziniec od strony wschodniej (wg. zachowanych rycin, planu zamku wykonanego w roku 1911 przez Michała Żmigrodzkiego, mapy Mieg'a z roku ok. 1779-1783 interpretowanej przez Bogusława Krasnowolskiego oraz katastru z roku 1844 w interpretacji Jerzego Szablowskiego). W trakcie badań nie odnaleziono żadnych artefaktów zarówno w części dziedzińca jak również parku zamkowego. Do wszystkich prac użyto materiałów najwyższej dostępnej jakości renomowanych firm, które były na bieżąco uzgadniane i zatwierdzane przez Małopolskiego Konserwatora Zabytków. Roboty remontowo konserwatorskie odbywały się pod stałym i ścisłym nadzorem MKZ w Krakowie. Prace wykonywane były przez osoby posiadające odpowiednie uprawnienia, co wynikało również z wymogów zastrzeżonych w dokumentach przetargowych. W parku zamkowym odrestaurowane zostały wszystkie mostki wykonane z kamienia naturalnego, a wśród nich ten największy, łączący oba brzegi stawu oraz uzupełniono małą infrastrukturę parkową zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją. Drzewostan w parku zamkowym jest utrzymywany w oparciu o opracowania i ekspertyzy dendrologiczne, wykonywane przez osoby z odpowiednimi uprawnieniami i pod stałym nadzorem Konserwatora Zabytków.

Bardzo dobrze utrzymywany park zamkowy ze względu na swoje piękno jest obecnie ulubionym miejscem wypoczynku dla mieszkańców oraz odwiedzających zamek gości. Jest także areną imprez kulturalnych.

2. Oranżeria

Kolejnym zabytkowym obiektem wchodzącym w skład Zespołu Zamkowo-Parkowego wymagającym natychmiastowej interwencji była XIX - wieczna oranżeria, która ze względu na długoletnie użytkowanie niezgodne z przeznaczeniem w latach minionych i brak remontów, a także postępowania reprivatyzacyjne, była w stanie katastrofalnym. Można śmiało użyć sformułowania, że ten piękny dzisiaj obiekt został podniesiony z gruzowiska. Pogłębiający się proces destrukcji doprowadził do zawalenia ceglanego stropu łukowego oraz konstrukcji dachu w wyniku odchylenia fundamentów i ścian zewnętrznych wskutek działania wód gruntowych. Prace przy odbudowie i renowacji elementów oranżerii, podobnie jak w przypadku samego obiektu zamku były poprzedzone szeregiem ekspertyz, opinii i pozwoleń konserwatorskich oraz decyzji o pozwoleniu na budowę wydanej przez Starostę Suskiego. Prace zarówno w obrębie oranżerii, jak i opisanym w dalszej części wniosku Domku Ogrodnika rozpoczęto od badań wstępnych i przygotowania pełnej dokumentacji konserwatorskiej. Przeprowadzono badania archeologiczne sondażowe w celu rozpoznania historycznego układu parku, położonych w nim obiektów, sporządzono ekspertyzy techniczne dotyczące fundamentów, ścian i podłoża gruntowego oraz wykonane zostały badania geotechniczne umożliwiające prawidłowe zaprojektowanie odbudowy oranżerii wraz z instalacjami.

Ze względu na ogromne koszty i wielkie wyzwanie dla samorządu Suchej Beskidzkiej (nadwyższenie budżetu przez dopiero co ukończony remont zamku) odbudowa oranżerii została rozłożona na etapy. W 2018 roku został zatrzymany proces destrukcji obiektu, co uchroniło go od ruiny. W obiekcie, stanowiącym unikatowy przykład neogotyku angielskiego wykonano nowy strop o konstrukcji łukowej z cegły na stalowych belkach (który wcześniej uległ zawaleniu) oraz nowy dach wraz z pokryciem. Wzmocnione zostały fundamenty żelbetonowymi mikropalami, wykonano odwodnienie i izolację fundamentów oraz odtworzone wieżyczki, wykonano obróbki blacharskie i pokrycie z blachy tytanowej.

W kolejnym etapie, zgodnie z pozwoleniami i pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zatwierdzoną dokumentacją projektową prowadzone były prace renowacyjne elewacji i detali architektonicznych. Usunięto stare tynki i warstwy malarskie, oczyszczono cegły i kamienie metodą strumieniowo-ścierną, zdezynfekowano powierzchnie. Wzmocnione zostały ściany z piaskowca i cegły

preparatami na bazie estrów kwasu krzemowego. Zabezpieczono duże pęknięcia metodą iniekcji ciśnieniowej z wypełnieniem zaczynem piaskowcowym i włóknem węglowym, uzupełniono drobne ubytki cegieł i kamienia zaprawami mineralnymi. Odtworzono wszystkie historyczne elementy i detale architektoniczne, tynki wewnętrzne i zewnętrzne oraz posadzki. Wymieniona została stolarka okienna na wzór z najstarszych dostępnych dokumentów przedstawiających oranżerię.

Odbudowa i renowacja oranżerii została zakończona wiosną 2024 roku. W ramach odbudowy zabytkowy obiekt otrzymał nową funkcję. Oprócz egzotycznych roślin, które zdobią oranżerię, oranżeria została adaptowana na ekskluzywną kawiarnię z kręgielnią i tarasem otwartym na kilkuhektarowy park.

3. Domek Ogrodnika

Domek Ogrodnika, ze względu na swój stan zachowania wymagał pilnych prac zabezpieczających i konserwatorskich. Roboty prowadzone były w oparciu o Program Prac Konserwatorskich i wydane na jego podstawie pozwolenie konserwatorskie.

W 2023 r. przeprowadzono fumigację budynku Domku Ogrodnika, aby zwalczyć szkodniki drewna, zabezpieczając zarówno konstrukcję, jak i zbiory etnograficzne wpisane do inwentarza Muzeum Miejskiego Suchej Beskidzkiej. W 2024 r. wykonano prace budowlane polegające na wymianie pokrycia dachowego. W ramach robót dokonano rozbiórki zniszczonego pokrycia dachowego, naprawiono więźbę drewnianą, przeprowadzono impregnację środkami grzybobójczymi i owadobójczymi oraz wykonane zostało nowe pokrycie z gontu drewnianego z tzw. podwójnym kryciem, wraz z montażem rynien i rur spustowych. Zrealizowane prace zachowały maksymalnie autentyczną substancję zabytkową, przy jednoczesnym odtworzeniu utraconych elementów zgodnie z dokumentacją konserwatorską. Powyższe pozwoliło na zapewnienie optymalnych warunków do przechowywania cennych zabytków kultury materialnej górali Babiogórskich i Żywieckich.

4. Renowacja Kominka w Sali Rycerskiej Zamku Suskiego

Prace restauratorskie prowadzono również w zabytkowych wnętrzach Zamku Suskiego, ze szczególnym uwzględnieniem Sali Rycerskiej, w której znajduje się kamienny kominek z XVII w., zaliczany do zabytków sztuki najwyższej klasy. Bryła kominka nawiązuje do rzymskiego łuku triumfalnego, a detale dekoracyjne wiążą się z manieryzmem niderlandzkim i elementami barokowymi, symbolizując bogactwo i status rodu ówczesnego właściciela Piotra Komorowskiego. Kominek, wykonany z piaskowca, posiada trójpodział z półkolumnami i zdobieniami herbowymi.

Gmina Sucha Beskidzka w 2022 r. zleciła wykonanie prac konserwatorskich w pełnym zakresie technicznym i estetycznym, obejmujących kamienny kominek, palenisko ceglane oraz elementy metalowe rusztu. Prace konserwatorskie rozpoczęto od oczyszczenia komina za pomocą lasera i pary wodnej. W miejscach występowania pęknięć wykonano klejenie i iniekcje preparatem na bazie zaczynu mineralnego, a w przypadku odłamanych fragmentów uzupełniono ubytki zaprawą o dobranym kolorze, wzmacniając ją mosiężnym drutem osadzonym w żywicy iniekcyjnej. Przebarwienia kitów scalono kolorystycznie spoiwem, a wrażliwe elementy, takie jak litery herbowe, podmalowano pigmentem ugowym. Dla zabezpieczenia kamienia przed zabrudzeniami wykonano hydrofobizację.

Ceglane palenisko zostało oczyszczone i ze względu na zły stan spoin, zdemontowano i ponownie osadzono większość cegieł na zaprawie szamotowej, uprzednio zdezynfekowanych. Ubytki w cegle zostały uzupełnione kitami barwionymi w masie, a miejsca tego wymagające scalono kolorystycznie. Elementy metalowe, w tym żeliwny ruszt, oczyszczono mechanicznie i chemicznie, zabezpieczając je przed korozją olejem na gorąco. Metalowe części nadproża oczyszczono laserem, zabezpieczono inhibitorem korozji i również poddano impregnacji olejem.

W wyniku prowadzonych prac zahamowany został proces niszczenia oraz przywrócono pierwotne walory estetyczne i historyczne kominka, znajdującego się w najbardziej reprezentacyjnej sali zamku.

5. Kotłownia i system ogrzewania zamku

Prace związane z przebudową pomieszczenia gospodarczego na kotłownię gazową oraz modernizacją instalacji centralnego ogrzewania w zamku rozpoczęte zostały w 2023 roku, a zakończone w 2024 roku.

W ramach zadania zaadaptowano istniejące pomieszczenie na kotłownię gazową oraz zlikwidowane zostały dotychczasowe, przestarzałe źródła ciepła poprzez demontaż kotła na paliwo stałe oraz wcześniejszego kotła gazowego. Następnie wykonano nową instalację gazową i spalinową oraz zamontowano pięć nowoczesnych kotłów gazowych wraz z osprzętem, co umożliwiło stabilne i równomierne ogrzewanie całego obiektu. 4 kotły zostały zamontowane w pomieszczeniu gospodarczym na parterze budynku, a 1 na II piętrze.

Integralną częścią inwestycji była kompleksowa wymiana instalacji centralnego ogrzewania. Usunięto nie pasujące do zabytkowych wnętrz okrągłe grzejniki typu Faviera oraz stalowe rurociągi, zastępując je nową instalacją wykonaną z rur miedzianych oraz stalowymi grzejnikami płytowymi.

Rozwiązanie to pozwoliło na poprawę sprawności systemu grzewczego, ograniczenie strat ciepła oraz dostosowanie instalacji do współczesnych standardów użytkowych i wymogów ekologicznych, bez naruszania historycznych elementów wnętrz.

W ramach prac wykonano również instalację elektryczną zasilającą urządzenia kotłowni oraz system detekcji gazu, co znacząco podniosło poziom bezpieczeństwa eksploatacji obiektu. Całość robót została zaprojektowana i zrealizowana w oparciu o obowiązujące uzgodnienia konserwatorskie, zapewniając zachowanie wartości zabytkowych Zamku Suskiego, dostosowując go do współczesnych potrzeb użytkowych. Modernizacja systemu ogrzewania, choć jako inwestycja pozostaje mało efektowna wizualnie i niewidoczna „na zdjęciach”, ma kluczowe znaczenie dla ochrony substancji zabytkowej oraz zgromadzonych eksponatów. Powyższe zapewnia właściwe funkcjonowanie obiektu jako przestrzeni pełniącej funkcje turystyczne, kulturalne i użytkowe.

Gmina Sucha Beskidzka przywiązuje ogromną wagę i nie szczędzi wysiłków i środków finansowych na utrzymanie i rewaloryzację Zespołu Zamkowo-Parkowego, konsekwentnie poddając jego elementy pracom konserwatorskim, restauratorskim i adaptacyjnym, łącząc ochronę dziedzictwa kulturowego z funkcjami kulturalnymi i rekreacyjnymi. Zespół, obejmujący Zamek Suski, neogotycką oranżerię, Domek Ogrodnika, park zamkowy, jest sukcesywnie rewaloryzowany w ramach działań gminy, finansowanych zarówno ze środków własnych, jak i pozyskanych środków zewnętrznych. Wszystkie prace prowadzone są w oparciu o wydane pozwolenia konserwatorskie, programy prac konserwatoriach oraz dokumentację projektową, uzgodnioną z Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W zamku obecnie prowadzi działalność muzeum miejskie, Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii, restauracja zwana na część pierwszego właściciela zamku - „Kasper Suski”, oraz niewielki hotel, a w oranżerii piękna kawiarnia wraz z kręgielnią. Obiekt ma zapewniony przez gminę Sucha Beskidzka stały nadzór oraz grupę porządkową, a w godzinach nocnych i dni wolne od pracy również całodobową obecność i ochronę prowadzoną przez wynajętą firmę ochroniarską.

Dziś należący do gminy Sucha Beskidzka zespół zamkowo-parkowy z uratowaną przed całkowitą destrukcją i odrestaurowaną oranżerią, jest niezwykle piękną i kulturotwórczą przestrzenią, która tworzy jedno z najpiękniejszych zabytkowych miejsc na południu Polski. Jest miejscem licznych imprez okolicznościowych, sympozjów, konferencji naukowych oraz koncertów, w tym gali operowych i operetkowych, które są wydarzeniami kulturalnymi o niezwykle randze, ukazującymi piękno sztuki, w harmonii z niezwykle klimatem „Małego Wawelu”. Jako społeczeństwo miasta i regionu staliśmy się świadkami bardzo ważnych wydarzeń historycznych. Dzięki determinacji samorządu miejskiego, jesteśmy właścicielami najpiękniejszej przestrzeni kultury, którą szanujemy i pielęgnujemy, bo właściwie to ona określa tożsamość i chroni nasze dziedzictwo.